

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

โครงการการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปขององค์กรประชาชนในจังหวัดพัทลุง ปี 2548

ประเภท	จำนวนองค์กร (แห่ง)	สมาชิก (คน)	จำนวนสินทรัพย์ รวม (ล้านบาท)
กลุ่มจดทะเบียน	145	99,864	5,052
สหกรณ์	98	89,200	4,942.7
- ชุมชมสหกรณ์จังหวัดพัทลุง	1	54 (สหกรณ์)	8.7
- สหกรณ์การเกษตร	36	66,927	1,083.8
- สหกรณ์กองทุนสวนยาง	51	7,810	114.2
- สหกรณ์ออมทรัพย์	6	11,744	3,717.3
- สหกรณ์ร้านค้า	2	2,315	12.1
- สหกรณ์บริการ	2	404	6.6
กลุ่มเกษตรกร	47	10,664	109.3
กลุ่มไม่จดทะเบียน	1,748	117,459	1,176.1
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	115	-	-
กลุ่มส่งเสริมการเกษตร	209	7,039	91.6
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	312	75,396	529.4
กองทุนหมู่บ้าน	540	31,179	555.1
วิสาหกิจชุมชน	153	3,845	-
กลุ่ม OTOP	419	-	-
รวม	1,893	217,377	6,229

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพัทลุง สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพัทลุง และสำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง ข้อมูลปี 2548

ปัจจุบันมีองค์กรประชาชนทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนทั้งสิ้น 1,893 แห่ง โดยมีจำนวนองค์กรที่จดทะเบียนร้อยละ 7.7 (145 แห่ง) ในขณะที่องค์กรที่ไม่จดทะเบียนมีร้อยละ 92.3 (1,748 แห่ง) ซึ่งจากตารางแสดงให้เห็นว่า สำหรับกลุ่มจดทะเบียนจำนวนสหกรณ์กองทุนสวนยางมีจำนวนมากที่สุด คือ 51 แห่ง รองลงมาคือกลุ่มเกษตรกร 47 แห่ง อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับจำนวนสินทรัพย์แล้ว พบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์มีสินทรัพย์มากที่สุดคือ 3,717.3 ล้านบาท สำหรับกลุ่มไม่จดทะเบียน พบว่า กองทุนหมู่บ้านมีจำนวนมากที่สุด คือ 540 แห่ง รองลงมา คือ กลุ่ม OTOP 419 แห่ง เมื่อเทียบกับจำนวนสินทรัพย์แล้ว พบว่า กองทุนหมู่บ้านมีสินทรัพย์มากที่สุด คือ 555.1 ล้านบาท

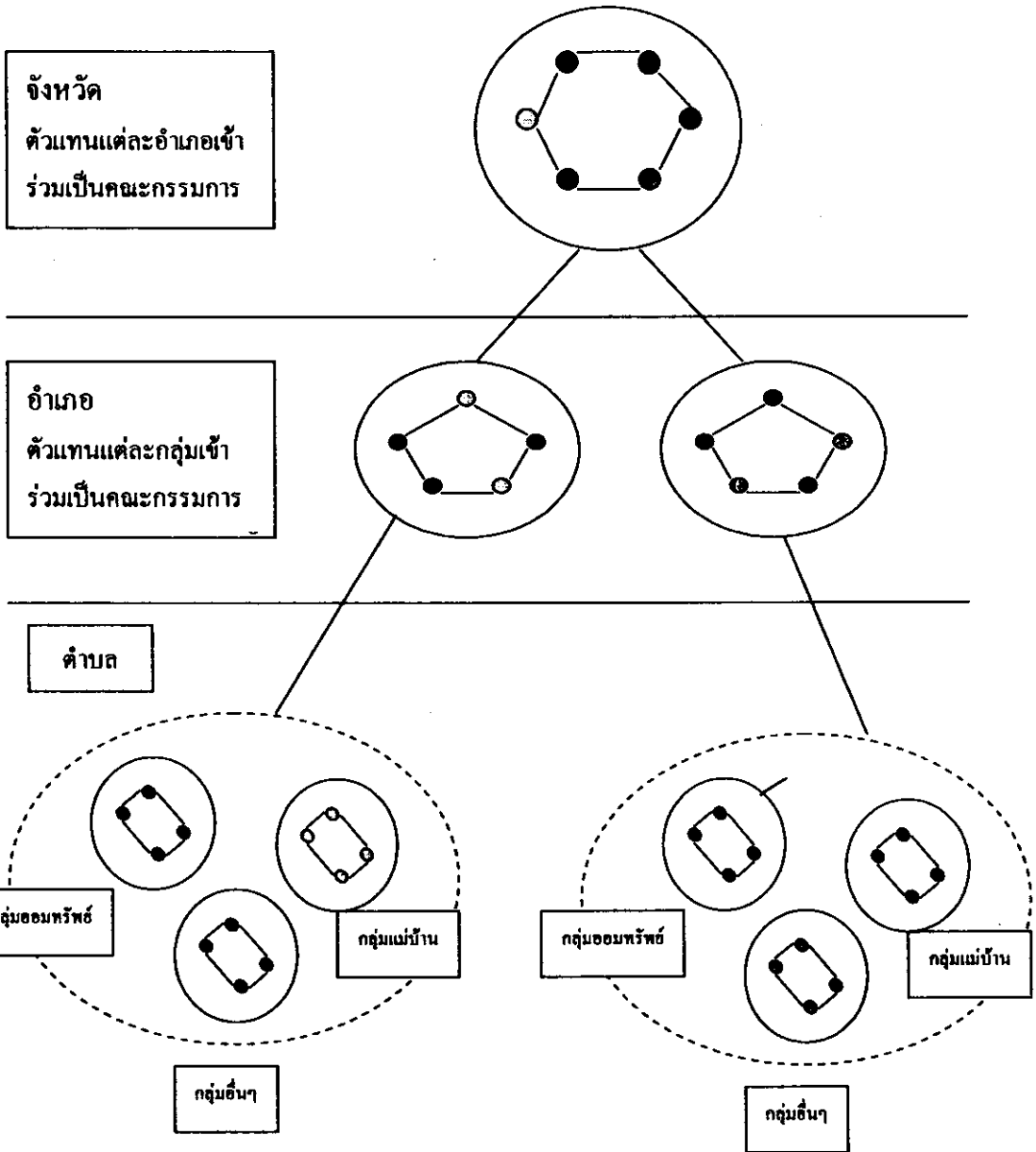
1. ผลการเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรประชาชนในจังหวัดพัทลุง

การเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรประชาชนในจังหวัดพัทลุง ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันได้เริ่มพัฒนามาจากการเชื่อมโยงกันแบบหลวมๆ ไม่มีรูปแบบชัดเจน และเครือข่ายที่มีอยู่เดิมเช่น ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดพัทลุง จำกัด ยังมีการเคลื่อนไหวไม่มาก ภายหลังทางทีมวิจัยได้เข้าไปให้ความรู้ความเข้าใจ และจัดกระบวนการที่เป็นประโยชน์ให้กับองค์กรประชาชนต่างๆ ที่สนใจเข้าร่วมเครือข่าย โดยทีมวิจัยพยายามจัดเวทีให้ผู้นำองค์กรต่างๆ ได้มีโอกาสได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เช่น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย และการใช้กระบวนการ AIC (Appreciation Influence Control) เป็นต้น ซึ่งประเด็นสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างเครือข่าย คือ การได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจาก สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพัทลุง สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดพัทลุง และสำนักงานเกษตรจังหวัด โดยทั้ง 3 หน่วยงานได้เข้าร่วมในการวางรูปแบบแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายที่เป็นรูปธรรมชัดเจน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในอนาคต ทำให้ผู้นำจากองค์กรต่างๆ ตระหนักถึงความสำคัญ และประโยชน์ที่จะเกิดกับมวลสมาชิก อันเนื่องมาจากการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในเชิงสังคมและเชิงธุรกิจ ด้วยเหตุนี้เองจึงนำไปสู่ การริเริ่มพัฒนาการเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรประชาชนในจังหวัดพัทลุงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอด 1 ปีที่ผ่านมา ซึ่งสามารถสรุป รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายที่เป็นรูปธรรม มีระบบ ระเบียบ ขั้นตอนชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การเชื่อมโยงเครือข่ายตามโซนพื้นที่ และ 2) การเชื่อมโยงเครือข่ายด้านกิจกรรม

1.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายตามโซนพื้นที่

รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายตามโซนพื้นที่ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด โดยจะมีลักษณะการเชื่อมโยงดังต่อไปนี้ คือ เนื่องจากภายในตำบลต่างๆ ประกอบด้วย องค์กรหลากหลายประเภท ให้ดำเนินการเชื่อมโยงองค์กรประเภทเดียวกันเข้าด้วยกัน ยกตัวอย่างเช่น ตำบล1 มีองค์กร 2 ประเภท คือ กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มออมทรัพย์ ให้รวมกลุ่มแม่บ้านต่างๆภายในตำบลเดียวกัน รวมเป็น 1 กลุ่ม และกลุ่มออมทรัพย์ ต่างๆภายในตำบลเดียวกัน รวมเป็นอีก 1 กลุ่ม แล้วคัดเลือกตัวแทนจากทั้ง 2 กลุ่ม มาเป็นคณะกรรมการระดับตำบล และแต่ละตำบลคัดเลือกตัวแทนไปเป็นคณะกรรมการระดับอำเภอ โดยกำหนดให้สหกรณ์การเกษตรประจำอำเภอ เป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายระดับอำเภอ และให้แต่ละอำเภอคัดเลือกตัวแทนเพื่อเป็นคณะกรรมการเครือข่ายระดับจังหวัด ตามลำดับ โดยกำหนดให้ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดพัทลุง จำกัด เป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายระดับจังหวัด ดังปรากฏในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายตามโซนพื้นที่

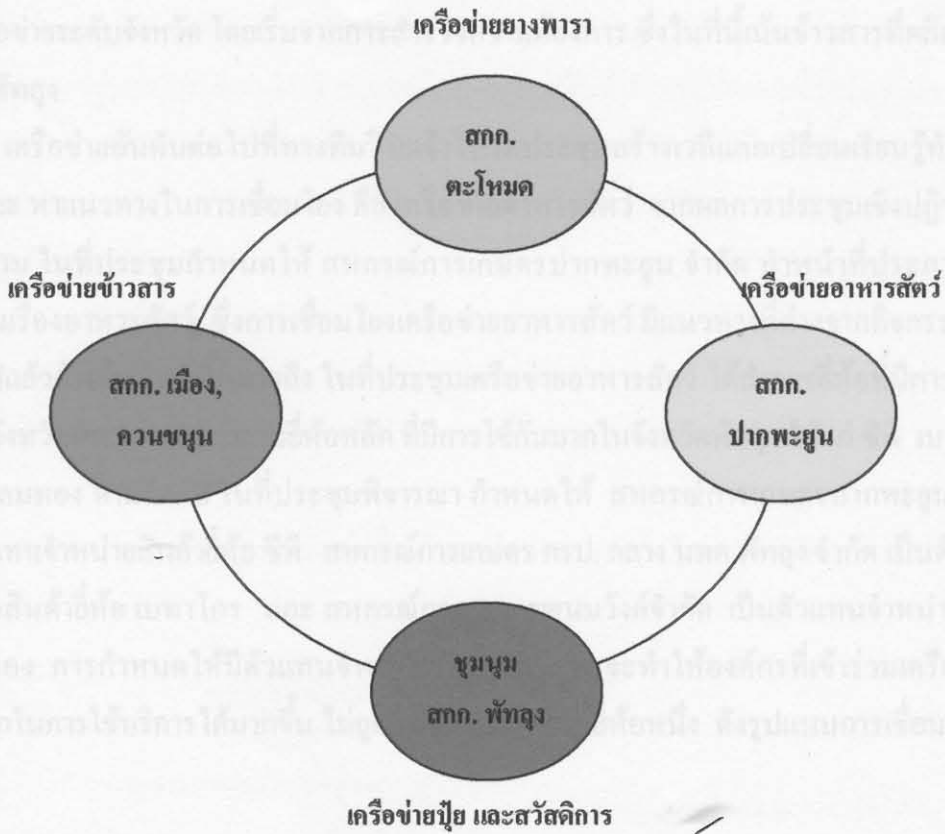

ภายหลังจากได้โครงสร้างการบริหารงานเครือข่าย และขั้นตอนการบริหารงานแล้ว ได้มีการจัดประชุมประจำเดือนของเครือข่ายขึ้น โดยเริ่มครั้งแรกในเดือน กุมภาพันธ์ 2549 ณ ห้องประชุม ชุมชนุสสภกรณ์การเกษตรจังหวัดพัทลุง จำกัด มีเนื้อหาในการประชุม คือ กิจกรรมที่จะเริ่มทำร่วมกันเป็นอันดับแรก ในที่ประชุมมีความเห็นตรงกันว่า จะเริ่มซื้อปุ๋ยร่วมกัน จึงดำเนินการโดยให้ ผู้นำองค์กรฯ ต่างๆ ที่มาเข้าร่วมประชุม ไปสำรวจข้อมูลปริมาณการใช้ สูตร และยี่ห้อปุ๋ย ที่มีการใช้กันมากของในแต่ละองค์กร แล้วนัดประชุมครั้งต่อไปในเดือน มีนาคม 2549 ปรากฏว่า กิจกรรมเรื่องปุ๋ยที่ได้กำหนดไว้ในการประชุมครั้งแรก ไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การรับรู้ข่าวสารเรื่องการเชื่อมโยงเครือข่าย ยังไม่ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ จึงทำให้ การเคลื่อนไหวไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผน ในที่ประชุมจึงพิจารณาเห็นว่า ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ในระดับจังหวัดอีกครั้ง เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจ ให้แก่ผู้นำองค์กร ประชาชนให้ครอบคลุมและทั่วถึงทั่วทั้งจังหวัด

ถึงแม้ว่ารูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายตาม โชนพื้นที่ จะมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันได้ ตลอดจนวิธีการ และขั้นตอนในการสร้างเครือข่ายที่เป็นรูปธรรม แต่ปรากฏว่า การเคลื่อนไหวของ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายทั้งในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการที่เกิดจากปัจจัยภายใน และภายนอกองค์กร ประการแรก ศูนย์ประสานงานเครือข่ายระดับจังหวัดขาดศักยภาพที่จะทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน ประการที่สอง ผู้นำขาดทักษะนำความคิดสู่ภาคปฏิบัติ ซึ่งต้องใช้ทั้งกระบวนการวางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามแผน

ทีมวิจัยมีแนวคิดที่จะปรับปรุงรูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายที่มีอยู่เดิม ให้มีความเข้าใจง่าย และสามารถปฏิบัติได้จริง ในช่วงเวลาที่เหลืออยู่ โดยวิธีการสร้างเครือข่ายตามกิจกรรมที่องค์กรต่างๆ มีต้นทุนอยู่แล้ว ยกตัวอย่างเช่น เครือข่ายยางพารา จะดำเนินการเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับยางพารา ทั้งจังหวัด ไม่ว่าจะเป็น การซื้อ ขยาย แผ่นรมควัน น้ำยางสด และยางแผ่นดิบ หรือ การซื้อ ปัจจัยการผลิตร่วมกัน เช่น น้ำกรด เป็นต้น จึงนำไปสู่การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการเชื่อมโยงเครือข่ายขององค์กรประชาชนในจังหวัดพัทลุง เพื่อสร้างเครือข่ายตามกิจกรรม โดยการประชุมครั้งนี้ได้เชิญเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ที่สังกัดสำนักงานสหกรณ์จังหวัดพัทลุง เข้าร่วมสังเกตการณ์ และร่วมกันศึกษาแนวทางร่วมกับผู้นำองค์กรฯต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และมองเห็นถึงรูปแบบของเครือข่ายเป็นแนวทางเดียวกัน ซึ่งนับเป็นนิมิตหมายอันดีที่หน่วยงานภาครัฐมองเห็นถึงความสำคัญและ ให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมของเครือข่ายเป็นอย่างดี และผลที่ได้จากการประชุมครั้งนี้ก่อให้เกิดรูปแบบการเชื่อมโยงขึ้นใหม่ คือ การเชื่อมโยงเครือข่ายตามกิจกรรม

ภาพที่ 2 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายตามกิจกรรมที่เกิดจากการประชุมปฏิบัติการ

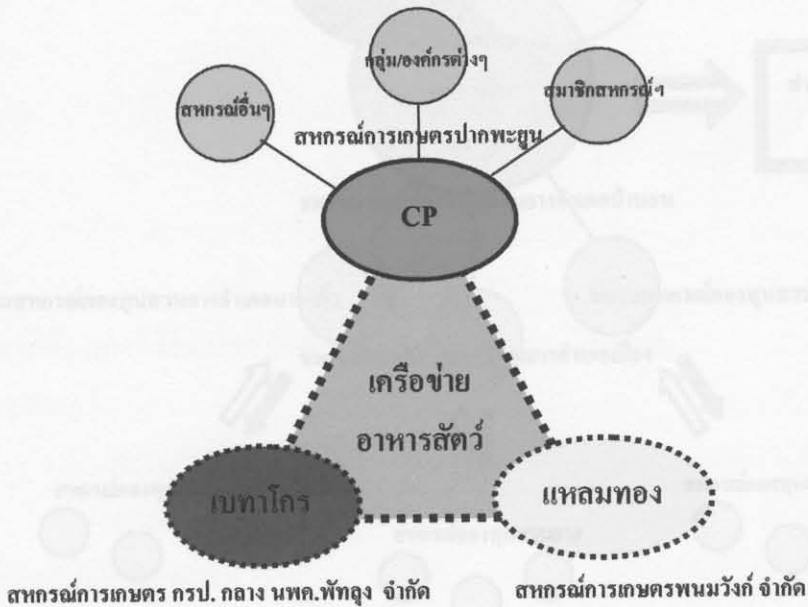

เพื่อให้เครือข่ายแต่ละกิจกรรมมีการเคลื่อนตัว ทางทีมวิจัยได้ดำเนินการจัดประชุมย่อยแต่ละเครือข่ายกิจกรรม โดยให้องค์กรที่รับผิดชอบในกิจกรรมนั้นๆ ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน และเป็นเจ้าภาพในการประชุมแต่ละครั้ง โดยเริ่มจาก เครือข่ายปุย และสวัสดิการ มี ชุมชนนุมนสหกรณ์การเกษตรจังหวัดพัทลุง จำกัด ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน และในที่ประชุมตกลงกันว่าเลือกดำเนินการเรื่องปุยก่อนในเบื้องต้น ในส่วนของสวัสดิการต้องทำการศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติม ทั้งนี้ในที่ประชุมได้กำหนดให้ ทางชุมนุมฯ ดำเนินการออกแบบสำรวจ ความต้องการ ปริมาณ สูตร และยี่ห้อของปุยที่องค์กรต่างๆ ต้องการใช้ และให้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ส่งกลับมายังชุมนุมฯ ภายใน ระยะเวลา หนึ่งเดือน เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากการประสานงาน ยังขาดความต่อเนื่อง บุคลากรในสังกัดของชุมนุมฯ ไม่เพียงพอ และขาดประสบการณ์ ขาดความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการตามแผนงานที่ได้วางไว้ ที่การทำงานล่าช้า มีสภาพระงักงัน แสดงถึงศักยภาพของฝ่ายจัดการค่อนข้างต่ำ ปัจจุบันทางชุมนุมฯ จึงไม่สามารถรวบรวมความต้องการปุยให้แล้วเสร็จ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการขั้นตอนต่อไปได้ ในขณะที่เดียวกัน ทางทีมวิจัยได้จัดประชุมเครือข่าย

กิจกรรมอื่นๆ ไปด้วย ได้แก่ เครือข่ายข่าวสาร ซึ่งสหกรณ์การเกษตรเมืองพัทลุง จำกัด และสหกรณ์การเกษตรควนขนุน จำกัด รับหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานในเรื่องนี้ เนื่องจากทั้งสองสหกรณ์มีประสบการณ์ และประกอบธุรกิจข่าวสารอยู่แล้วในปัจจุบัน จึงไม่ใช่เรื่องยากที่จะขยายธุรกิจสู่การเป็นเครือข่ายระดับจังหวัด โดยเริ่มจากการสำรวจความต้องการ ซึ่งในที่นี้เน้นข่าวสารที่ผลิตได้ในจังหวัดพัทลุง

เครือข่ายอันดับต่อไปที่ทางทีมวิจัยเข้าไปจัดประชุมสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำความเข้าใจและ หาแนวทางในการเชื่อมโยง คือ เครือข่ายอาหารสัตว์ จากผลการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่สาม ในที่ประชุมกำหนดให้ สหกรณ์การเกษตรปากพะยูน จำกัด ทำหน้าที่ประสานงานกิจกรรมเรื่องอาหารสัตว์ ซึ่งการเชื่อมโยงเครือข่ายอาหารสัตว์ มีแนวทางที่ต่างจากกิจกรรมที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ในที่นี้หมายถึง ในที่ประชุมเครือข่ายอาหารสัตว์ ได้สำรวจยี่ห้อที่มีการใช้กันมากในจังหวัดพัทลุง พบว่า มีสามยี่ห้อหลัก ที่มีการใช้กันมากในจังหวัดพัทลุง ได้แก่ ซีพี เบทาโกร และแหลมทอง ตามลำดับ ในที่ประชุมพิจารณา กำหนดให้ สหกรณ์การเกษตรปากพะยูน จำกัด เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้ายี่ห้อ ซีพี สหกรณ์การเกษตร กรป. กลาง นพค.พัทลุง จำกัด เป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้ายี่ห้อ เบทาโกร และ สหกรณ์การเกษตรพนมวังก จำกัด เป็นตัวแทนจำหน่าย ยี่ห้อแหลมทอง การกำหนดให้มีตัวแทนจำหน่ายหลายยี่ห้อเช่นนี้ จะทำให้องค์กรที่เข้าร่วมเครือข่ายมีทางเลือกในการใช้บริการได้มากขึ้น ไม่ถูกจำกัดเพียงยี่ห้อใดยี่ห้อหนึ่ง ดังรูปแบบการเชื่อมโยงในภาพที่ 3

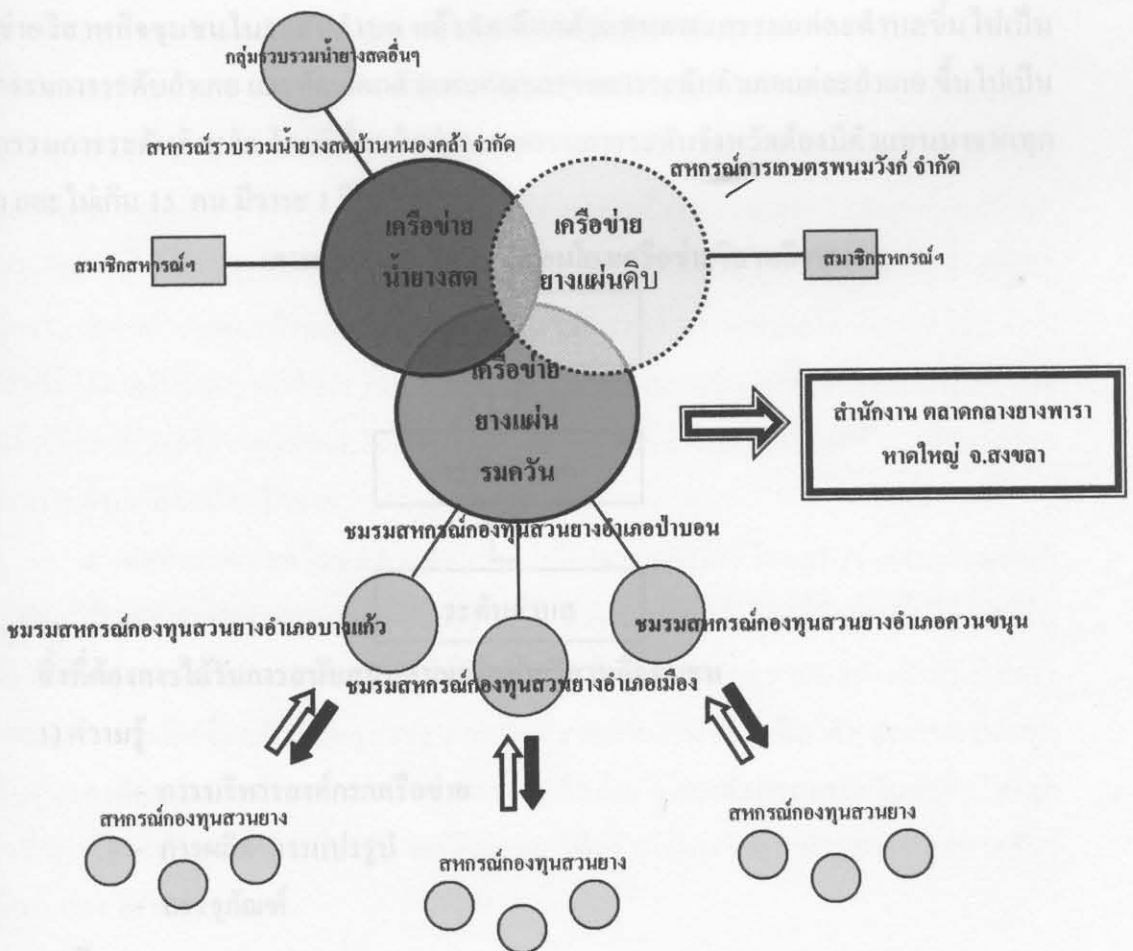
ภาพที่ 3 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายอาหารสัตว์ในภาคปฏิบัติ

ภายหลังจากได้เชื่อมโยงเครือข่ายกิจกรรมเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต ตลอดจนสินค้าบริโภค ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทางทีมวิจัยได้ร่วมกับสหกรณ์การเกษตรตะโหมด จำกัด จัดประชุม เครือข่ายยางพาราจังหวัดพัทลุงขึ้น การประชุมในครั้งแรกได้เชิญตัวแทนจากชมรมสหกรณ์กองทุนสวนยาง และกลุ่มองค์กรที่สนใจเข้าร่วมเครือข่าย โดยในที่ประชุมเสนอให้ เครือข่ายยางพารา แบ่งเป็นเครือข่ายย่อย สามเครือข่าย คือ 1) เครือข่ายยางแผ่นรมควัน 2) เครือข่ายน้ำยางสด และ 3) เครือข่ายยางแผ่นดิบ จากนั้นทำการคัดเลือกองค์กรรับผิดชอบเป็นศูนย์เครือข่ายย่อย ทั้ง สาม เครือข่าย ดังต่อไปนี้

- 1) ศูนย์เครือข่ายยางแผ่นรมควัน คือ ชมรมสหกรณ์กองทุนสวนยางอำเภอป่าบอน
- 2) ศูนย์เครือข่ายน้ำยางสด คือ สหกรณ์รวบรวมน้ำยางสดบ้านหนองคล้า จำกัด
- 3) ศูนย์เครือข่ายยางแผ่นดิบ คือ สหกรณ์การเกษตรพนมวังก จำกัด

ภาพที่ 4 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายยางพาราในภาคปฏิบัติ

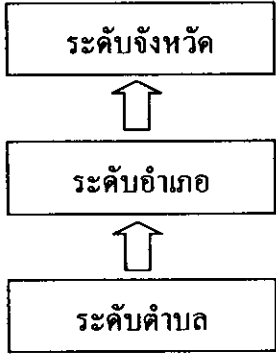

จากการกำหนดเครือข่ายออกเป็น สามกลุ่มข้างต้น ทีมวิจัยได้ดำเนินการประชุมย่อยเพื่อ กำหนดโครงสร้าง และรูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่าย โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานกองทุน สงเคราะห์สวนยางจังหวัด พัทลุง และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดพัทลุง เพื่อหาแนวทางการเชื่อมโยง เครือข่าย ผลปรากฏว่า ในส่วนของเครือข่ายน้ำยางสด ซึ่งองค์กรที่รับหน้าที่เป็นศูนย์กลาง ประสานงาน คือ ตลาดรวบรวมน้ำยางสดบ้านหนองคล้า ปัจจุบัน (มิถุนายน 2549) ได้ดำเนินการ จดทะเบียนเป็น สหกรณ์รวบรวมน้ำยางสดบ้านหนองคล้า จำกัด เพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการ เครือข่ายได้คล่องตัว มีประสิทธิภาพ และโปร่งใส ในส่วนของเครือข่ายยางแผ่นรมควัน นั้นชมรม สหกรณ์กองทุนสวนยางอำเภอป่าบอน ได้ดำเนินการรวบรวมยางแผ่นรมควันจาก 43 สหกรณ์ ในนามตลาดกลางยางพาราหาดใหญ่ สาขา จังหวัดพัทลุง และเครือข่ายยางแผ่นดิบได้มีการ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องอยู่แล้วภายใต้การบริหารงานของ สหกรณ์การเกษตรพนมวังก์จำกัด เพียงแต่จะต้องดำเนินการขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้นต่อไปในอนาคต

รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

มีลักษณะคล้ายกับรูปแบบการเชื่อมโยงตามโซนพื้นที่ โดยทำการรวมกลุ่ม เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในระดับตำบล แล้วคัดเลือกตัวแทนคณะกรรมการแต่ละตำบลขึ้นไปเป็น คณะกรรมการระดับอำเภอ และคัดเลือกตัวแทนคณะกรรมการระดับอำเภอแต่ละอำเภอ ขึ้นไปเป็น คณะกรรมการระดับจังหวัด โดยมีเงื่อนไขว่าคณะกรรมการระดับจังหวัดต้องมีตัวแทนมาจากทุก อำเภอ และไม่เกิน 15 คน มีวาระ 1 ปี

ภาพที่ 5 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

สิ่งที่ต้องการได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

- 1) ความรู้
  - การบริหารองค์กร/เครือข่าย
  - การผลิต การแปรรูป
  - บรรลุภัณฑ์
- 2) เงินทุน
- 3) การตลาด

2 ประเด็นสำคัญของแต่ละเครือข่าย

2.1 ความเป็นมาของเครือข่าย

ความเป็นมาของเครือข่ายตามโซนพื้นที่ ในอดีตองค์กรประชาชนในจังหวัดพัทลุงทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันแบบหลวมๆ ไม่ได้มีธุรกรรมอย่างค่อเนื่อง ทีมวิจัยได้จัดเวทีสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเชื่อมโยงเครือข่ายให้แก่ผู้นำ ทำให้ผู้นำที่ได้เข้าร่วมประชุมเครือข่ายเห็นความสำคัญของการเชื่อมโยงเครือข่าย และได้พิจารณาร่วมกันว่าการเชื่อมโยงเครือข่ายที่เข้มแข็งและยั่งยืน ควรทำการสร้างเครือข่ายตั้งแต่ระดับรากหญ้าไปสู่ระดับจังหวัด จึงได้ข้อสรุปเกี่ยวกับเครือข่ายตามโซนพื้นที่ นั่นคือ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับตำบล 2) ระดับอำเภอ 3) ระดับจังหวัด แต่ด้วยระยะเวลาโครงการวิจัยเพียงหนึ่งปี จึงมีอาจสร้างเครือข่ายให้ได้ครบทุกระดับ ได้เพียงแค่โครงสร้างบริหารในระดับจังหวัด แต่การพัฒนาสู่การปฏิบัติในระดับอำเภอ และระดับตำบลยังอยู่ในขั้นตอนการเตรียมงาน ซึ่งอุปสรรคในการสร้างเครือข่ายตามโซนพื้นที่มีอยู่สามประการหลัก คือ ประการแรก ศูนย์ประสานเครือข่ายระดับจังหวัด ในที่นี้คือ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสตูล จำกัด ขาดความพร้อมในการบริหารเครือข่าย ไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากสหกรณ์สมาชิกเท่าที่ควร ประการที่สอง ศูนย์ประสานงานระดับอำเภอ ในที่นี้คือสหกรณ์การเกษตรประจำอำเภอ จะติดภารกิจในการปิดบัญชีประจำปี ตลอดจนเตรียมงานประชุมใหญ่ของสหกรณ์ฯ ในช่วงเวลาเดียวกับแผนงานการสร้างเครือข่ายระดับอำเภอ และตำบล ประกอบกับสาเหตุ ประการที่สาม คือ ระยะเวลาของโครงการวิจัยมีเพียงหนึ่งปี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เครือข่ายในระดับอำเภอและตำบลยังไม่เกิดขึ้น นั่นคือโครงสร้างรูปแบบเครือข่ายตามโซนพื้นที่ มีอาจสำเร็จได้ภายในระยะเวลาจำกัด ทีมวิจัยจึงพิจารณาเห็นว่าหากเน้นไปที่กิจกรรมเป็นหลัก อาจเป็นไปได้ที่จะสร้างเครือข่ายในช่วงเวลาที่กำหนด จึงเกิดรูปแบบโครงสร้างการเชื่อมโยงเครือข่ายตามกิจกรรมขึ้นมาอีกหนึ่งเครือข่าย

ความเป็นมาของเครือข่ายตามกิจกรรม เนื่องจากการเชื่อมโยงเครือข่ายตามโซนพื้นที่ จำเป็นต้องใช้เวลาและครอบคลุมพื้นที่ทั่วทั้งจังหวัด ทำให้ระยะเวลาวิจัยที่มีอยู่หนึ่งปีมีอาจเห็นผลได้ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทีมวิจัยจึงได้จัดประชุมเพื่อระดมสมอง หาแนวทางที่จะทำให้การเชื่อมโยงเครือข่ายเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ผลสรุปจากทั้งการประชุมทีมวิจัย และการประชุมร่วมกับผู้นำองค์กรต่างๆ เห็นตรงกันว่า ควรสร้างเครือข่ายโดยอาศัยกิจกรรมเป็นตัวยึดโยงผูกสัมพันธ์กัน โดยได้คัดเลือกในเบื้องต้น หกกิจกรรม ได้แก่ ยางพารา ทุเรียน ข้าวสาร อาหารสัตว์ สวัสดิการ และวิสาหกิจชุมชน

2.2 การดำเนินการของเครือข่ายในปัจจุบัน

เนื่องจากเครือข่ายตามโซนพื้นที่ยังไม่สามารถเกิดได้ครบทั้ง สามระดับ ตลอดจนเครือข่ายปุย ข้าวสาร และสวัสดิการ ยังคงไม่มีการขับเคลื่อน ในหัวข้อนี้จึงนำเสนอการดำเนินการของเครือข่าย อาหารสัตว์ ยางพารา และ วิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ

การดำเนินการของเครือข่ายอาหารสัตว์

จากผลการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่สาม ในที่ประชุมเครือข่ายอาหารสัตว์ ได้สำรวจยี่ห้อที่มีการใช้กันมากในจังหวัดพัทลุง พบว่า มีสามยี่ห้อหลัก ที่มีการใช้กันมากในจังหวัดพัทลุง ได้แก่ ซีพี เบทาโกร และแหลมทอง ตามลำดับ ในปัจจุบันมีเพียงสหกรณ์การเกษตรปากพะยูน จำกัด เท่านั้นที่ได้มีการดำเนินการเชื่อมโยงธุรกิจอาหารสัตว์ โดยเป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์จาก บริษัท ซีพี โดยการซื้ออาหารสัตว์ผ่านเครือข่ายอาหารสัตว์ ในส่วนของยี่ห้อ ซีพี ที่สหกรณ์การเกษตรปากพะยูน จำกัด เป็นตัวแทนจำหน่ายนั้น สมาชิกเครือข่ายสามารถซื้ออาหารสัตว์ได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาดเฉลี่ยแล้วกระสอบละ 5-10 บาท (แล้วแต่ประเภทของอาหาร) และสืบเนื่องจากการดำเนินธุรกิจอาหารสัตว์นี้เองทำให้ สหกรณ์การเกษตรปากพะยูน จำกัด ได้โอกาสขยายธุรกิจ เพาะพันธุ์ลูกสุกรขายให้แก่ สมาชิกเครือข่าย โดยขณะนี้ได้ดำเนินการซื้อแม่พันธุ์มาเพิ่มจากเดิม 120 ตัว เพิ่มขึ้นเป็น 200 ตัว ครอบคลุมสมาชิกเครือข่าย อำเภอปากพะยูน อำเภอป่าบอน และองค์กรจากอำเภออื่นๆ ที่มาซื้ออาหารสัตว์ โดยสมาชิกเครือข่ายอาหารสัตว์มีโอกาสได้ซื้อลูกสุกรจากสหกรณ์ฯได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาดเฉลี่ยแล้วตัวละ 50 บาท .

การดำเนินการของเครือข่ายยางพารา

เครือข่ายยางพาราจังหวัดพัทลุงในปัจจุบันแบ่งเป็นเครือข่ายย่อย สามเครือข่าย คือ

- 1) ศูนย์เครือข่ายยางแผ่นรมควัน คือ ชมรมสหกรณ์กองทุนสวนยางอำเภอป่าบอน
- 2) ศูนย์เครือข่ายน้ำยางสด คือ สหกรณ์รวบรวมน้ำยางสดบ้านหนองคล้า จำกัด
- 3) ศูนย์เครือข่ายยางแผ่นดิบ คือ สหกรณ์การเกษตรพนมวังจำกัด

ผลการดำเนินการเครือข่ายช่างแผ่นรมควัน จังหวัดพัทลุง

เดือน/ปี	จำนวนองค์กร	ปริมาณน้ำหนักยาง (ตัน)	รวมจำนวนเงิน (ล้านบาท)
ตุลาคม/2548	36	478.58	32.08
พฤศจิกายน/2548	33	219.10	13.45
ธันวาคม/2548	หยุดดำเนินการ (เกิดอุทกภัย)		
มกราคม/2549	19	380.01	27.74
กุมภาพันธ์/2549	39	1,100.29	83.77
มีนาคม/2549	42	1,009.99	78.53
เมษายน/2549	หยุดดำเนินการ(ปิดฤดูกาลกรีดยาง)		
พฤษภาคม/2549	22	283.15	26.24
รวม		3,421.12	261.81

เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ตลาดรวบรวมน้ำยางสดบ้านหนองคล้าจึงได้ขอจดทะเบียนเป็น
สหกรณ์รวบรวมน้ำยางสดบ้านหนองคล้า จำกัด ในเดือน มิถุนายน 2549

ผลการดำเนินการเครือข่ายน้ำยางสด(สหกรณ์รวบรวมน้ำยางสดบ้านหนองคล้า จำกัด)จังหวัดพัทลุง

เดือน/ปี	จำนวนองค์กร	ปริมาณน้ำหนักยาง (ตัน)	รวมจำนวนเงิน (ล้านบาท)
มกราคม/2549	20	503.05	33.51
กุมภาพันธ์/2549	19	495.57	31.51
มีนาคม/2549	หยุดดำเนินการ(ปิดฤดูกาลกรีดยาง)		
เมษายน/2549	19	247.50	19.52
พฤษภาคม/2549	18	308.82	25.78
มิถุนายน/2549	20	385.32	33.82
รวม		1,940.26	144.14

ภายหลังดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง ทีมวิจัย ร่วมกับสำนักงานกองทุนสงเคราะห์สวนยาง จังหวัดพัทลุง สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพัทลุง และตัวแทนจากเครือข่ายยางพาราจังหวัดพัทลุง มีความเห็นร่วมกันว่า สมควรจดทะเบียนเป็น “ชุมนุมสหกรณ์การยางจังหวัดพัทลุง จำกัด” โดยได้คัดเลือกคณะกรรมการเพื่อยกร่างกฎระเบียบ ของชุมนุมฯ ซึ่งคณะกรรมการประกอบไปด้วยตัวแทนจาก 4 กลุ่มกิจกรรม คือ กลุ่มน้ำยางสด กลุ่มยางแผ่นรมควัน กลุ่มยางแผ่นดิบ และกลุ่มยาง ADS จำนวน 15 คน นัดประชุมกันในวันที่ 7 สิงหาคม 2549 มีรายชื่อดังนี้

คณะทำงานได้มีการประชุมร่วมกันครั้งแรกเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ.2549 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ การกำหนดสถานที่ทำงานของชุมนุมฯ และการกำหนดให้สหกรณ์กองทุนสวนยางที่ยังไม่มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 7 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านในวัง จำกัด สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านอ่างทอง จำกัด สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านแพรกหา จำกัด สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านตะพาน จำกัด สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านควนปิ่นแต จำกัด สหกรณ์ผู้ผลิตยางศรีบรรพต จำกัด และสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านคลองใหญ่ จำกัด เป็นผู้บรรจวาระเพิ่มเติมให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณาจัดตั้งชุมนุมสหกรณ์ โดยสหกรณ์กองทุนสวนยางที่ประชุมใหญ่ประจำปีไปแล้ว ไม่ต้องเรียกประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อจัดตั้งชุมนุมสหกรณ์ ครั้นเมื่อจดทะเบียนชุมนุมสหกรณ์ได้แล้ว ทุกสหกรณ์หรือองค์กรอื่นก็สมัครเป็นสมาชิกภายหลังได้ทันที

การดำเนินการของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

ปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนทั้งหมดในจังหวัดพัทลุง 153 วิสาหกิจ ในจำนวนนี้มีวิสาหกิจที่รวมตัวเป็นเครือข่าย ศูนย์รวมขายสินค้าร่วมกันจำนวน 9 วิสาหกิจ โดยได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานตลาดกลางจำนวน..... บาท จากผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ปริมาณธุรกิจยังมีน้อยมากเพราะวิสาหกิจส่วนใหญ่ยังไม่ได้เข้าร่วม ทำให้ทีมวิจัยร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด และผู้นำวิสาหกิจชุมชนอีก 37 แห่ง ได้จัดการประชุมสัมมนาปฏิบัติการเพื่อกำหนดรูปแบบโครงสร้างการเชื่อมโยงเครือข่ายขึ้นในวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ.2549 มีข้อสรุปสำคัญดังนี้ ที่ประชุมเห็นควรรวมตัวกัน มีโครงสร้างเป็นศูนย์กลางเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพัทลุง โดยในที่ประชุมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้คัดเลือกตัวแทนเป็นคณะกรรมการเพื่อยกร่างกฎระเบียบของชุมนุมฯ จำนวน 11 คน นัดหมายประชุมกันในวันที่ 20 สิงหาคม 2548 ณ ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง

ภายหลังจากคณะกรรมการร่างกฎระเบียบ ได้ประชุมร่วมกันเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2549 ทำให้ได้มาซึ่ง ชื่อของเครือข่าย คือ ชมรมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพัทลุง และร่างข้อบังคับกฎระเบียบ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ และสมาชิกของเครือข่าย โดยจะนำร่างกฎระเบียบที่ได้จัดพิมพ์ใหม่ให้สมบูรณ์ และนัดประชุมเห็นชอบร่างข้อบังคับครั้งต่อไปใน วันที่ 9 กันยายน 2549 และหากเห็นชอบร่าง ก็จะเชิญประชุมผู้แทนวิสาหกิจชุมชนทั้งจังหวัดทำประชาพิจารณ์ข้อบังคับ เมื่อปรับปรุงแก้ไขร่างข้อบังคับแล้วเสร็จ ทางคณะกรรมการก็จะขอจดทะเบียนเป็นชมรมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพัทลุงต่อไป

2.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของเครือข่าย

เครือข่ายอาหารสัตว์

มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่ม โอกาส และลดรายจ่ายให้แก่กลุ่มองค์กรสมาชิก ตลอดจนสมาชิกของแต่ละองค์กรที่เข้าร่วมเครือข่าย และสามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ในอนาคต

เครือข่ายยางพารา

มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิด โอกาสให้กลุ่มองค์กรที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับยาง ได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายให้แก่องค์กรสมาชิก และสร้างโอกาสทำธุรกิจใหม่ๆ ร่วมกันอันนำไปสู่การกินคืออยู่ดีของสมาชิกขององค์กรที่เข้าร่วมเครือข่ายในอนาคต

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพ ความมั่นคงและความก้าวหน้าภาคเกษตรกรรม ให้เกษตรกรเคารพสิทธิธรรมพื้นฐานของตนเองและผู้อื่น โดยไม่ยึดเอาเงินและอำนาจเป็นตัวตั้ง แต่ยึดเอาความดีที่เป็นคุณธรรมเป็นตัวตั้ง ที่นำไปสู่ความมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีของเกษตรกรเท่าเทียมกับอาชีพอื่น
2. เพื่อพัฒนาการบริหาร เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีความสามารถจัดการทุน ทรัพยากร ผลผลิต และการตลาด บนพื้นฐานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อให้เป็นศูนย์กลางเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพัทลุง
4. เพื่อระดมทุนและให้บริการด้านการเงินแก่สมาชิก

2.4 แนวทางการดำเนินการของเครือข่ายขั้นต่อไป

เครือข่ายตามโฉนดพื้นที่ ที่มิวิจัยได้กำหนดโครงสร้างไว้ สามระดับ และมีเพียงระดับจังหวัดที่มีโครงสร้างชัดเจน ในการดำเนินการต่อไปจะต้องขยายเครือข่ายลงสู่ระดับอำเภอ และตำบล ซึ่งจะต้องเป็นหน้าที่ของศูนย์ประสานงานระดับอำเภอ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรในทุกอำเภอ ต้องดำเนินการสร้างเครือข่าย ประชามสัมพันธ์ให้กลุ่มองค์กรต่างๆที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ

ของแต่ละอำเภอ รับทราบเรื่องการเชื่อมโยงเครือข่าย และเริ่มดำเนินการเครือข่ายโดยเสริมกันกับเครือข่ายกิจกรรมที่ได้มีการดำเนินการไปแล้ว

เครือข่ายปุย ข้าวสาร และสวัสดิการ ในปัจจุบันชุมนุมสหกรณ์การเกษตรพัทลุง จำกัด รับหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน แต่มีบุคลากรเพียงหนึ่งคน จึงอาจไม่สามารถขยายธุรกิจได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ แต่ทีมวิจัยมีแผนดำเนินงานสร้างเครือข่ายควบคู่ไปกับเครือข่ายตามโซนพื้นที่

เครือข่ายอาหารสัตว์ มีเพียงสหกรณ์การเกษตรปากพะยูน จำกัด ที่ดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ 2 อำเภอ คือ อำเภอปากพะยูน และอำเภอป่าบอน กำลังขยายพื้นที่ให้บริการให้ครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัดให้ได้ตามแผน โดยการจัดประชุมกลุ่มองค์กรที่สนใจร่วมซื้อ อาหารสัตว์ของบริษัท ซีพี จะมีการประชุมพบปะกันอย่างต่อเนื่อง อย่างก็ตามสหกรณ์การเกษตรกรป.กลาง นพค.พัทลุง จำกัด ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าหือ เบทาโกร และสหกรณ์การเกษตรพนมวังค์ จำกัด ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายหือ แผลมทอง ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการขอให้ทางบริษัททั้งสองแห่งแต่งตั้งเป็นตัวแทนจำหน่าย โดยขณะนี้มีการเก็บข้อมูลปริมาณความต้องการใช้ทั้งสองหืออย่างละเอียด เพื่อนำไปต่อรองกับทั้งสองบริษัทดังกล่าว

เครือข่ายยางพารา หลังจากในที่ประชุมเครือข่ายยางพารา มีมติร่วมกันว่าให้มีการจดทะเบียนเป็นชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดพัทลุง จำกัด โดยในที่ประชุมเพื่อขอร่างกฎระเบียบ ของชุมนุมฯ มีข้อสรุปร่วมกัน ดังต่อไปนี้

1) กำหนดให้สหกรณ์กองทุนสวนยาง ที่ยังไม่ได้จัดประชุมใหญ่ 7 แห่ง ได้แก่ นำวาระเกี่ยวกับการจดทะเบียนชุมนุมฯ เข้าบรรจุเป็นวาระในการประชุมใหญ่ เพื่อให้ทั้ง 7 สหกรณ์เป็นผู้ร่วมก่อตั้ง ชุมชนฯ ในเบื้องต้น ให้เป็นไปตามกฎหมายการจดทะเบียนสหกรณ์ แล้วสหกรณ์กองทุนสวนยางที่เหลือ(ที่ประชุมใหญ่ผ่านไปแล้ว) สมัครงานสมาชิกภายหลัง

2) มอบหมายให้คณะกรรมการ ร่วมกับสำนักงานกองทุนสงเคราะห์สวนยางจังหวัดพัทลุง และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดพัทลุง ขอร่างระเบียบการดำเนินธุรกิจร่วมกันของชุมนุมฯ ให้แล้วเสร็จภายในเดือน สิงหาคม

3) กำหนดให้ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรพัทลุง จำกัด เป็นสถานที่ทำงานของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดพัทลุง จำกัด

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ทีมวิจัยและคณะกรรมการขอร่างข้อบังคับ จะนำร่างกฎระเบียบที่ได้จัดพิมพ์ใหม่ให้สมบูรณ์ และนัดประชุมเห็นชอบร่วมข้อบังคับครั้งต่อไปในวันที่ 9 กันยายน 2549 และหากเห็นชอบร่าง ก็จะเชิญประชุมผู้แทนวิสาหกิจชุมชนทั้งจังหวัดทำประชาพิจารณ์ข้อบังคับ เมื่อปรับปรุงแก้ไขร่างข้อบังคับแล้วเสร็จ ทางคณะกรรมการก็จะขอจดทะเบียนเป็นชมรมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพัทลุงต่อไป

บทบาทของนักวิจัย เนื่องจากพิจารณาเห็นว่า การสร้างเครือข่ายยังอยู่ระหว่างขั้นตอนเริ่มปฏิบัติ และหลายส่วนมีเพียงโครงสร้าง ยังมิได้ปฏิบัติเป็นรูปธรรม คณะนักวิจัยจึงไม่มั่นใจว่า กลไกทั้งหมด จะทำให้เครือข่ายฝังตัว ยั่งยืนหรือไม่ จึงได้ทำโครงการวิจัย และของบประมาณสนับสนุนจากนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง

2.5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่าย

ในการสร้างเครือข่ายของทีมวิจัย ตลอดหนึ่งปี มีปัจจัยหลายประการในการจะสร้างเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จในจังหวัดพัทลุง หากพิจารณาในภาพรวมอาจสรุปได้ว่า เครือข่ายยางพารา มีความสำเร็จในระดับหนึ่ง อาจเป็นเพราะว่า ประการที่หนึ่ง คือ ทุนเคิม กล่าวคือ ยางพารา เป็นธุรกิจที่สหกรณ์กองทุนสวนยาง หรือกลุ่มรวบรวมน้ำยาง ต่างๆ มีบุคลากรที่มีประสบการณ์ และความรู้ความสามารถอยู่แล้วเป็นทุนเดิม จึงทำให้ง่ายต่อการเชื่อมโยง ประการที่สอง การได้รับความร่วมมือจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จังหวัดพัทลุง เป็นอย่างดี ในการร่วมพัฒนาศักยภาพของเครือข่าย ทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและสามารถยกระดับคุณภาพการผลิตยางพารา รวมถึงประสิทธิภาพทางการตลาด ประการที่สาม เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด นั่นก็คือผู้นำองค์กร ซึ่งจากการประชุมเครือข่ายหลายๆ ครั้ง ทีมวิจัยสังเกตเห็นภาวะผู้นำ และความกระตือรือร้นในการสร้างเครือข่ายร่วมกัน ผู้นำทุกท่านต่างเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ และมีใจเสียสละตลอดจนพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่การสร้างเครือข่ายที่ประสบผลสำเร็จ และเกิดผลประโยชน์ต่อมวลสมาชิก

3. บทบาทของเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการวิจัยกับการแก้ปัญหาความยากจน

3.1 เครือข่ายยางพารา

โดยเหตุที่เครือข่ายยางพาราประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นสหกรณ์การยาง จำกัด และสมาชิกที่ไม่จดทะเบียน ได้แก่ กลุ่มรวบรวมน้ำยางดิบ จากความร่วมมือของ ทำให้กลุ่มรวบรวมน้ำยางดิบรวบรวมน้ำยางได้เฉลี่ยวันละ 30 ตัน ทำให้กลุ่มมีอำนาจต่อรองกับผู้ซื้อ ราคาขายของกลุ่มจึงสูงกว่าเกษตรกรรายย่อยขายเอง หรืออาจจะมียาเท่ากับในบางครั้ง เพียงแต่ว่ากลุ่มจะให้เปอร์เซ็นต์น้ำยางที่สูงกว่าพ่อค้าคนกลาง ตลอดจนสมาชิกเครือข่ายจะได้รับปันผล และเฉลี่ยคืนในช่วงปลายปีอีกด้วย

3.2 เครื่องขายอาหารสัตว์

การซื้ออาหารสัตว์ผ่านเครื่องขายอาหารสัตว์ ในส่วนของยี่ห้อ ซีพี ที่สหกรณ์ เกษตรปากพะยูน จำกัด เป็นตัวแทนจำหน่ายนั้น สมาชิกเครื่องขายสามารถซื้ออาหารสัตว์ได้ใน ราคาถูกกว่าท้องตลาดเฉลี่ยแล้วกระสอบละ 5-10 บาท (แล้วแต่ประเภทของอาหาร) รวมทั้ง สมาชิกจะได้รับปันผล และเฉลี่ยคืนด้วย นอกเหนือจากอาหารสัตว์ สมาชิกยังมีโอกาสได้ซื้อ ลูก สุกกรจากสหกรณ์ฯได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาดเฉลี่ยแล้วตัวละ 50 บาท นั่นคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ที่เป็นสมาชิกเครื่องขาย สามารถลดรายจ่ายทั้งในส่วนของลูกสุกร และ อาหารสัตว์ได้มากกว่า ก่อน การมาเข้าร่วมเครื่องขาย

3.3 เครื่องขายวิสาหกิจชุมชน

เครื่องขายวิสาหกิจชุมชน จะทำให้แต่ละวิสาหกิจที่ตลาดกลางเป็นช่องทางจำหน่าย สินค้าทั้งขายปลีก และค้าส่ง ตลาดกลางนี้จะช่วยสร้างความมั่นใจแก่สมาชิกที่ผลิตสินค้า โดยไม่ ต้องพะวงกับการทำตลาด และคาดว่าเมื่อมีศูนย์กลางเครื่องขายวิสาหกิจชุมชน ทำหน้าที่เป็นตลาด กลางก็จะทำให้สมาชิกมีรายได้เสริมอย่างต่อเนื่อง

4. ผลลัพธ์ของการทำวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย โครงการ การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง แม้ รูปแบบโครงสร้างเครื่องขายจะไม่ยึดตามโครงสร้างพื้นที่ ดังแผนที่เกิดจากการจัดสัมมนาปฏิบัติการ ครั้งแรก แต่คณะวิจัยก็ทำงานร่วมกับสหกรณ์และองค์กรชุมชนในพื้นที่ และเกิดรูปแบบที่องค์กร ในพื้นที่เห็นพ้องร่วมกันในแต่ละประเภทกิจกรรม โดยได้รูปแบบโครงสร้างเครื่องขายตามกิจกรรม จำนวน 3 เครื่องขาย แต่ผู้วิจัยก็มีแผนที่จะทำวิจัยต่อไปอีก เพื่อบริหารโครงการโครงสร้างเครื่องขายตาม พื้นที่กับโครงสร้างเครื่องขายกิจกรรมเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยขณะนี้ได้ทำโครงการ ขอบการสนับสนุน ไปยัง องค์กรบริหารส่วนจังหวัดพัทลุงแล้ว

4.1 ปัญหาอุปสรรคในการทำงานวิจัย

4.1.1 ปัญหาจากทีมวิจัย

- นักวิจัยที่ร่วมโครงการมาจากหน่วยงานต่างสังกัดกัน อาจให้ ความสำคัญของงานไม่เท่ากัน หน่วยงานราชการทั่วไปอาจให้ความสำคัญของงานวิจัยต่ำกว่า งานประจำด้านอื่น ส่วนในมหาวิทยาลัย ถือว่างานวิจัยมีความสำคัญในอันดับต้น ดังนั้นความ คาดหวังในผลสำเร็จของงานวิจัยอาจแตกต่างกัน เมื่อต้องมาปฏิบัติงานร่วมกัน จุดเน้นเรื่องการ

เกาะติดกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาก็ถูกจัดลำดับความสำคัญไม่เท่ากัน การลงปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยเฉพาะการประสานงานกับผู้นำในพื้นที่เพื่อร่วมกิจกรรม จึงได้จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่ำกว่าแผน และบางกรณีก็ได้ตัวแทนที่ไม่สามารถตัดสินใจแทนองค์กรที่เข้าร่วมประชุมได้ ทำให้ผลการประชุมกับการนำไปปฏิบัติไม่ราบรื่น

- การจัดประชุมเพื่อประเมินผลงาน และปรับแผนงานระหว่างนักวิจัย

ยังมีน้อยเกินไป

4.1.2 ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม

- ชุมชนุสสหกรณ์การเกษตรจังหวัดพัทลุง จำกัด อยู่ในระหว่างการแก้ปัญหาภายใน แต่ที่ประชุมสัมมนาได้กำหนดให้เป็นศูนย์กลางเครือข่ายเชื่อมโยงระดับจังหวัด จึงทำให้ชุมชนุสสหกรณ์การเกษตรจังหวัดพัทลุง จำกัด ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางตามเจตนารมณ์ได้ในช่วงระยะเวลาอันสั้น

- - ระยะเวลาในการสร้างเครือข่ายค่อนข้างสั้น เพราะการที่องค์กรต่างๆ จะไว้วางใจกันย่อมต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้ ทำความคุ้นเคยระหว่างกัน และผู้แทนที่มาประชุมจะต้องเอามติการประชุมไปถ่ายทอดกับคณะกรรมการของตนล้วนต้องใช้เวลาทั้งสิ้น

- สหกรณ์ส่วนใหญ่จะกำหนดปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 31 มีนาคม ของทุกปี ซึ่งทั้งฝ่ายจัดการและประธานสหกรณ์มักจะไม่ว่างที่จะทำกิจกรรมอื่นนอกจากการเตรียมการปิดบัญชี เพื่อการประชุมใหญ่ ทำให้ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – พฤษภาคม สหกรณ์จะไม่มีความสะดวกที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และจัดเวทีเครือข่ายระดับอำเภอ การประชุมใหญ่ก็อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารใหม่ ผู้บริหารเก่าก็มักเล็งที่จะผูกพันตนเองในการทำกิจกรรมเชื่อมโยง

4.2. ประโยชน์ที่ตัวนักวิจัยและทีมวิจัยได้รับ

4.2.1 ความรู้ใหม่

- 1) สิ่งที่นักวิจัยได้จากกรวิจัยแบบมีส่วนร่วม ก็คือ อย่างยี่คิดิครูปแบบโครงสร้างเครือข่ายที่แม้จะเกิดขึ้นจากเวทีเรียนรู้ร่วมกัน หากองค์กรที่ถูกเลือกให้ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานเครือข่ายขาดความพร้อม สมาชิกกำลังขาดศรัทธากับองค์กร กอปรกับการทำงานที่มีเงื่อนไขเวลาค่อนข้างสั้น สหกรณ์มีการเปลี่ยนถ่ายกรรมการในช่วงที่จะทำกรอบแนวทางสู่ภาคปฏิบัติ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้องค์กรที่จะทำหน้าที่ศูนย์ประสานทั้งระดับจังหวัด และอำเภอมีศักยภาพเคลื่อนตัวต่ำ

การปรับเปลี่ยนแนวทางสร้างเครือข่าย ตามที่องค์กรต่างๆ มีความต้องการ มีองค์กรที่มีต้นทุนดำเนินงานอยู่แล้ว และพร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน หรือแม้จะมี

การจัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานใหม่ เครื่องข่ายที่ยึดกิจกรรมเป็นฐานในการขับเคลื่อนจะทำให้ได้ง่ายกว่าและเคลื่อนตัวได้เร็ว

2) การสร้างมิตรภาพที่ดีระหว่างข้าราชการในส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้นำองค์กรท้องถิ่นจำนวนมาก และทีมวิจัยเป็นต้นทุนสำคัญในการทำงานวิจัยสร้างเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จ

4.2.2 ทักษะหรือประสบการณ์ใหม่

1) การทำงานกับองค์กรชุมชนจำเป็นต้องประสานงานกับหน่วยราชการที่ให้การสนับสนุนองค์กรชุมชนต่างๆ เป็นอย่างดี เพราะส่วนราชการจะมีฐานข้อมูลที่เป็นทุนสำคัญในการสร้างเครือข่าย

2) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างทีมวิจัย กับเจ้าหน้าที่สภรณจังหวัด เจ้าหน้าที่กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด และผู้นำองค์กรต่างๆ เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการสร้างเครือข่าย

3) โครงสร้างขับเคลื่อนเครือข่ายอาจจะเป็นโครงสร้างตามกิจกรรม หรือโครงสร้างตามโซนพื้นที่ล้วนใช้ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทขององค์กรในพื้นที่ และความสัมพันธ์ระหว่างที่เป็นทุนเดิมอยู่ก่อนแล้ว

4) นักวิจัยจากสำนักงานสภรณจังหวัด ข้าราชการในสังกัดกองทุนสวนยาง และสำนักงานเกษตรจังหวัด ได้เรียนรู้การทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม อันจะช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานที่มีทางเลือกหลากหลายมากขึ้น

4.3 ประโยชน์ที่องค์กรประชาชนที่เข้าร่วมเครือข่ายได้รับ

1) ทำให้ผู้นำองค์กรฯเกิดการตื่นตัว และตระหนักถึงประโยชน์จากการเชื่อมโยงเครือข่าย ทั้งนี้สังเกต ได้จากการเข้าร่วมประชุม และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างจริงจังตลอดระยะเวลาการจัดประชุม

2) ผู้นำองค์กรฯมองเห็นถึงโอกาสใหม่ๆ ในการทำธุรกรรมเพิ่มเติม อาทิ การแปลงสภาพน้ำยางสดให้เป็นน้ำยางข้น/ก้อน เพื่อยืดอายุน้ำยาง และสามารถส่งขายต่างประเทศได้

3) โอกาสในการขยายธุรกิจขององค์กรฯ เช่น การที่สภรณการเกษตรปากพะยูนจำกัด มีโอกาสขยายธุรกิจ การขายลูกสุกร จากเดิมที่มีแม่พันธุ์ 120 ตัว และหลังจากเข้าร่วมเครือข่ายได้เพิ่มแม่พันธุ์ เป็น 200 ตัว เพื่อรองรับความต้องการของเครือข่าย

4) องค์กรฯมีการตื่นตัวที่จะปรับโครงสร้างการบริหาร เพื่อรองรับการเข้าร่วมเครือข่าย และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการเชื่อมโยงเครือข่ายต่อไปในอนาคต

4.4 ข้อเสนอแนะ

4.4.1 การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเปิดโอกาสให้ผู้นำทุกภาคส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนความคิด การวางแผน หากมีการพาสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการไปดูงานในเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จเสริมเพิ่มเติมก็จะเป็นการดี การทำวิจัยเรื่องการเชื่อมโยงเครือข่าย โดยเฉพาะองค์กรที่จะเข้าร่วมมีการเปลี่ยนถ่ายคณะกรรมการระหว่างปี ควรมีระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี

4.4.2 ควรทำวิจัยต่อยอดในส่วนที่จะทำรูปแบบสู่ภาคปฏิบัติ โดยคณะวิจัยได้ทำงานในฐานที่เสี่ยงในช่วงเริ่มปฏิบัติการอย่างใกล้ชิด วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปรับแก้ร่วมกับศูนย์ประสานงานเครือข่าย จนระบบปฏิบัติการใช้การได้ราบรื่น ขณะนี้งานวิจัยทำได้เพียง PD ส่วน C และ A ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นทางการ

4.4.3 ควรขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมองค์กรทุกประเภทในพื้นที่จังหวัด

4.4.4 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของสหกรณ์ที่มีการพัฒนากรรมการอย่างเข้มแข็ง กับสหกรณ์ที่บริหาร โดยกรรมการที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ

4.4.5 ควรมีการทำวิจัยเพื่อฟื้นฟูและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนสหกรณ์การเกษตรพัทลุง จำกัด

4.5 สรุปผลที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย

4.5.1 เพิ่มขีดความสามารถ และขยายปริมาณธุรกิจ

- สหกรณ์การเกษตรปากพะยูน จำกัด ได้มีการดำเนินการเชื่อมโยงธุรกิจอาหารสัตว์ โดยเป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์จาก บริษัท ซีพี โดยสมาชิกเครือข่ายสามารถซื้ออาหารสัตว์ได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาดเฉลี่ยแล้วกระสอบละ 5-10 บาท (แล้วแต่ประเภทของอาหาร) และสืบเนื่องจากการดำเนินธุรกิจอาหารสัตว์นี้เองทำให้ สหกรณ์การเกษตรปากพะยูน จำกัด ได้โอกาสขยายธุรกิจ เพาะพันธุ์ลูกสุกรขายให้แก่ สมาชิกเครือข่าย โดยขณะนี้ได้ดำเนินการซื้อแม่พันธุ์มาเพิ่มจากเดิม 120 ตัว เพิ่มเป็น 200 ตัว ครอบคลุมสมาชิกเครือข่าย อำเภอปากพะยูน อำเภอบางบอน และองค์กรจากอำเภออื่นๆ ที่มาซื้ออาหารสัตว์ โดยสมาชิกเครือข่ายอาหารสัตว์มีโอกาสได้ซื้อลูกสุกรจากสหกรณ์ฯ ได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาดเฉลี่ยแล้วตัวละ 50 บาท

-ชมรมสหกรณ์กองทุนสวนยางป่าบอน ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานรวบรวมยางแผ่นรมควัน จากชมรมอื่นๆ ในจังหวัดพัทลุง โดยนำปริมาณยางแผ่นรมควันทั้งหมด แจกไปยังตลาดกลางยางพาราภาคใหญ่ เพื่อให้บริษัทประมูลราคา และหากบริษัทใดประมูลได้ จะนำรถมาขนยางเอง ณ สำนักงานสงเคราะห์การทำสวนยางอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ในช่วงเวลาดังแต่เปิดตลาดมาจนถึงปัจจุบัน มีการรวบรวมยางแผ่นรมควันจำนวน 3,421.12 ตัน รวมเป็นเงิน 261.8 ล้านบาท

-สหกรณ์รวบรวมน้ำยางสดบ้านหนองคล้า จำกัด ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานรวบรวมน้ำยางสด จากกลุ่มรวบรวมน้ำยางสด กลุ่มอื่นๆ ในจังหวัดพัทลุง โดยนำปริมาณน้ำยางทั้งหมด แจกไปยังบริษัทรับซื้อน้ำยางสด เพื่อให้บริษัทประมูลราคา และหากบริษัทใดให้ราคาสูงก็จะประมูลได้ไป โดยผลการดำเนินการในรอบปี มีการรวบรวมน้ำยางสดจำนวน 1,940.26 ตัน รวมเป็นเงิน 144.14 ล้านบาท

4.5.2 การจัดตั้งองค์กรใหม่

- สหกรณ์รวบรวมน้ำยางสดบ้านหนองคล้า จำกัด
- ชุมนุมสหกรณ์ยางของจังหวัดพัทลุง จำกัด (อยู่ระหว่างดำเนินการ)
- ชมรมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพัทลุง (อยู่ระหว่างดำเนินการ)